

Overzicht literatuur aanwezig bij de Janusz Korczak Stichting.

*) Deze boeken zijn bij de Korczak Stichting te bestellen

Alle overige boeken (uitgezonderd de delen uit het Verzameld Werk (Duitse uitgave) zijn tegen een kleine vergoeding bij de Korczak Stichting te leen.

Adres: Janusz Korczak Stichting
Postbus 70048 1007 KA Amsterdam
Tel 020-6447018
e-mail: info@korczak.nl

Boeken in het Nederlands

Boeken van Janusz Korczak

Hoe houd je van een kind?

Bijleveld, Utrecht, 1984, 270 pagina's (oorspronkelijke tekst 1920-1929)

Over het algemeen gezien als het standaardwerk van Janusz Korczak. Korczak ontvouwt in dit boek zijn ideeën over kinderen en opvoeding. Dit gebeurt op een aanstekelijke manier, onder meer aan de hand van eigen ervaringen, observaties en bespiegelingen. Zo verhaalt Korczak over de vakantiekolonies, waar hij zelf er achter komt dat je beter met kinderen kunt praten in plaats van ertegen.

Tegenover de opvoeding, die gericht is de eigen wil van het kind te onderdrukken, stelt Korczak in het boek drie basisrechten voor kinderen in het boek: het recht van het kind op de dood, het recht van het kind op de dag van vandaag en het recht van het kind om te zijn wat hij is.

In het laatste deel van het boek weidt Korczak uit over het weeshuis, die hij onder zijn hoede had. Met onder meer een kinderrechtbank, een brievenbus en een kinderkrant werden de kinderen betrokken in het reilen en zeilen van de leefgemeenschap. Korczak stelt met dit boek duidelijk en veel vragen aan de opvoeder, die zijn mening klaar heeft over 'het' kind..

Als ik weer klein ben Bijleveld., Utrecht

In dit literaire boek wordt een onderwijzer omgetoverd tot een schooljongen. Door zijn kinderlijke ogen, maar met de geestelijke bagage van een volwassene, wordt de lezer meegetrokken in de gevoelswereld van een kind. Een kind met plezier en verdriet wat en passant zijn leven vergelijkt met dat van vroeger, als onderwijzer en zo tot het inzicht komt hijzelf niet altijd fair naar kinderen is geweest. Met dit boek wordt speels met het recht op het kind op de dag van vandaag omgegaan en benadrukt.

Onder vier ogen met God. Gebeden van een mens die niet bidt. Uitg. SWP Amsterdam *)

Korczak geloofde niet in een kerk of een andere institutie, die het geloof kan verspreiden. De mens kan alleen God zelf vinden, als hij er voor openstaat. Dit is een bundel van gebeden aan God, 12 gebeden 'uitgesproken' door diverse mensen, variërend van een klein kind tot moeder, van geleerde tot kunstenaar en zeven gebeden, uitgaande van gemoedstoestanden. In de gebeden zijn vragen aan God verwoord, ontboezemingen, die spreken van verlangen om gehoord en verhoord te worden. Het boek is onlangs opnieuw vertaald en bewerkt door René Görtzen en voorzien van een prachtige epiloog, waarin de auteur op zoek gaat naar de Joods achtergrond van Janusz Korczak.

Dagboek in het ghetto van Warschau. *)

2001, uitgeverij SWP,

Vanaf mei 1942 tot het moment dat Korczak en de kinderen gedeporteerd werden naar Treblinka, hield Korczak 's nachts een dagboek bij. Het zijn innerlijke bespiegelingen over de ervaringen in en buiten het weeshuis (al wordt er weinig ingegaan op de concrete gebeurtenissen in het ghetto en het weeshuis), over de strijd die hij voert voor het overleven van de kinderen en herinneringen uit zijn leven.

Boeken over Janusz Korczak

René Görtzen, **Janusz Korczak, bibliografisch benaderd ***
2001, In de serie Korczakiana, uitgeverij SWP, 175 pagina's

Uitgebreid overzicht en beschrijving van de werken van en over Korczak, kort bibliografisch beschreven. Er is onderhand veel verschenen over Korczak. Als het niet in het Nederlands is, dan bestaan er wel boeken in het Duits, Frans of Engels en natuurlijk in het Pools. Verder in het boek korte beschrijvingen van artikelen in Nederlandse en buitenlandse tijdschriften. Voor wie zich grondig wil verdiepen, bijvoorbeeld in het kader van een scriptie, een handig overzicht en naslagwerk.

René Görtzen, **Weg met de opvoeding**

(met een keuze uit het werk van Janusz Korczak, E. van Braunmühl en Alice Miller)

1984, uitgeverij Boom, Meppel, 245 pagina's

In dit boek wordt voor afschaffing van het pedagogisch handelen gepleit. Is het niet beter een relatie tussen volwassenen en kinderen te creëren die op vriendschap is gebaseerd dan op het opvoeden. Onder meer wordt ingegaan op de ideeën van Janusz Korczak in dit licht, niet door hem als ant-pedagoog pur sang te presenteren, maar wel in het uitgangspunt dat het kind al een mens is en niet ertoe opgevoed hoort te worden.

Kees Waaldijk, **Janusz Korczak, over klein zijn en groot worden ***

1999, uitgeverij SWP, Utrecht, 111 pagina's

Een handzame inleiding op het leven en in het bijzonder het werk en de denkbeelden van Janusz Korczak. Naast levensloop, werk en zijn visie op kind en opvoeding wordt in het laatste hoofdstuk ook ingegaan op de praktische betekenis van zijn ideeën in de opvoeding en de pedagogiek van nu.

René Görtzen (red.), **Een mensenleven voor een kind ***

1994, uitgeverij Kok, Kampen, 165 pagina's

Een weerslag van een studiedag in 1992, waar de pedagogische ideeën van Korczak centraal stonden, in combinatie met de huidige opvoed- en onderwijspraktijk. De bijdragen van deze themadag zijn, herzien en uitgebreid, gebundeld in dit boek. Het boekje wordt ingeleid door een uitgebreide biografie van Korczak.

Joop Berding, **Kinderen zijn al groot (werken met kinderen volgens Janusz Korczak) ***

1995, uitgeverij SWP, 72 pagina's

Praktisch boekje, waarin ingegaan wordt op de betekenis van Korczak op de praktijk van alledag.

Uitgangspunten van Korczak worden vertaald naar handreikingen en ideeën voor het onderwijs en kinderopvang van vandaag.

Projecten over Janusz Korczak

Nelianne de Boo, **Alle tranen zijn zout ***

- voor leerlingen
- voor leerkrachten
- voor schoolbegeleiders en PABO-docenten

Onderwijsprojectmateriaal, bedoeld voor kinderen in het basisonderwijs, over de Tweede Wereldoorlog en over het (samen) leven van volwassenen en kinderen. Hierin kunnen kinderen kennismaken met het leven en werk van Janusz Korczak, met een concreet verhaal over de Tweede Wereldoorlog en over kinderrechten.

Vergezeld gaand met begeleidingsboekjes voor leerkrachten en schoolbegeleiders/Pabo-docenten.

Richard van Kalderen, **Niet voor leraren**

- het verhaal van Janusz Korczak en basisschool Liereland
- Wat kinderen te zeggen hebben over onderwijs en opvoeding, afstudeerscriptie

Afstudeerproject van de PABO, waarin kinderen in een boek vertellen wat zij over onderwijs en opvoeding te zeggen hebben. Net als de kinderkrant in het weeshuis van Korczak schrijven kinderen hier over opvoeding en rechten van kinderen. Ook wordt het leven en het werk van Korczak uit de doeken gedaan en inzichtelijk gemaakt voor kinderen.

In de scriptie wordt verder ingegaan op de betekenis van Korczak en over wat de kinderen zeggen in het boek.

Kinderboeken van Janusz Korczak

Koning Mattijsje de Eerste

Mattijsje volgt op de leeftijd van zes jaar zijn vader op als koning van zijn land. De vraag is hoe hij op zón jonge leeftijd leiding kan geven aan zijn land. In eerste instantie heeft hij niets te zeggen en schrijven ministers hem de wet voor. Alleen een vriend houdt hem op de hoogte wat er zich afspeelt. Als er oorlog uitbreekt, gaat hij mee. Het loutert hem en als hij terug komt in het paleis, stelt hij een kinderparlement in. Dit wekt weerstand op bij de volwassenen.

Koning Mattijsje op het onbewoonde eiland

Vervolgverhaal. Koning Mattijsje raakt in de moeilijkheden door het kinderparlement en wordt verbannen naar een onbewoond eiland. Dit boek verhaalt over zijn moeilijkheden, zijn eenzaamheid. Is er nog een redding mogelijk?

Kinderboeken over het ghetto van Warschau

Karlijn Stoffels, Mosje en Reizele

Querido, Amsterdam, 1996, 158 pag.

In de zomer van 1939 maken de Duitsers. Als de ouders van Mosje sterven, gaat hij naar het joodse weeshuis van Korczak in Warschau. Ergerde hij zich als Poolse jongen eerst aan de Joden, in het weeshuis leert hij Reizele en andere kinderen kennen. Het boek vertelt over de geschiedenis van Mosje en Reizele over de belevenissen in het weeshuis.

Karlijn Stoffels, We hadden vogels kunnen zijn

Stichting Made in Leiden, 54 pagina's

Leestekst ten behoeve van het muziektheater *Ach & Requiem*, met fragmenten uit Mosje en Reizele, waarin kindereigenaardigheden en muziek een hoofdrol spelen. Volgt het verhaal van het weeshuis van Janusz Korczak en de kinderen tijdens de Tweede Wereldoorlog.

Christa Laird, Schaduw van de muur

Lemniscaat, Rotterdam, 1990, 136 pag.

Misha woont sinds een paar maanden met zijn zusjes in weeshuis van Janusz Korczak in het ghetto van Warschau. Hun moeder is ernstig ziek en kan niet meer voor ze zorgen. Misha voelt zich verantwoordelijk voor zijn moeder en zijn twee zusjes. Regelmatig probeert hij illegaal het ghetto uit te glippen om waardevolle spullen te ruilen voor eten. Ook Dr Korczak en mevrouw Stefa proberen etenswaren te vergaren. Het leven wordt met de dag grimmiger in het ghetto.

De schrijver Uri Orlev was in de jaren '39-'41 als kind ondergedoken in het ghetto van Warschau. Zijn moeder werd gedood, hij overleefde, nadat hij eerst gedeporteerd is geweest naar Bergen-Belsen.

Uri Orlev, Het eiland in de Vogelstraat

De Fontein, Baarn, 1985, 139 pag.

Alex, een joodse jongen, houdt zich met moed en vindingrijkheid staande in een ruïne van een huis in een ghetto. De omgeving is verlaten, de bewoners zijn gedeporteerd. Door een ventilatie-rooster in zijn schuilhoek kan Alex zien wat er gebeurt in zijn wijk. Tussen de puinhopen wacht hij op zijn vader.

Uri Orlev, Loden soldaatjes

1988, uitgeverij de Fontein, 211 pagina's

Jurek en zijn broertje Kazik leefden in een gerieflijk huis in een voorstad van Warschau. Dit verandert als het oorlog wordt. Ze komen terecht in de terreur van het ghetto, in schuilplaatsen in kelders en op zolders, en in Bergen-Belsen.

Uri Orlev, **De man van de andere kant**

De Fontein, 1989, 166 pag.

Marian, een jongen, vraagt zich af hoe joden, die aan de andere kant van de gettomuren opgesloten zitten, leven. Op een dag laat hij zich ompraten om mee te doen als zij een jood, die op vlucht is uit de ghetto, zijn geld afhandig maken. Zijn moeder komt erachter en het leidt er uiteindelijk, onbedoeld, toe dat hij een dag doorbrengt aan de joodse kant, midden in de opstand in het ghetto van Warschau.

Kinderboeken over kinderen in de Tweede Wereldoorlog

Ida Vos, **Wie niet weg is wordt gezien**

Uitg. Leopold Amsterdam, 1981, 139 pag.

Hoe is het om als joods elf-jarig kind de oorlog mee te maken, onder te duiken en niets te mogen. Hoe is het als je steeds bang bent opgepakt te worden. En hoe spannend is het om 'wacht' te lopen en andere onderduikers te waarschuwen? Ida Vos schreef haar jeugdherinneringen op.

Ida Vos, **Dansen op de brug van Avignon.**

Uitg. Leopold, Amsterdam, 1990, 147 pag.

Rosa is een Joods meisje dat veel droomt overdag, over vroeger toen het nog geen oorlog was en er nog niet zo veel verboden was. Ze voelt dat haar ouders bang zijn. Misschien kunnen ze vluchten naar Frankrijk, waar het veilig is. En waar ze niet die afschuwelijke ster hoeft te dragen.

Trude de Jong, **Een verboden kind**

Uitg. de Harmonie, Amsterdam, 1995, 206 pag.

Dit verhaal speelt zich af in de jaren vijftig, zo'n tien jaar na de bevrijding. De vader van Erica is in de oorlog gestorven, nog voor haar geboorte. Dat is alles wat Erica te horen krijgt. Verder wordt er niet over hem gepraat. Erica voelt dat haar moeder en tante iets voor haar verborgen houden, maar ze heeft geen idee wat dat kan zijn. Tot ze er op een dag achter komt wie haar vader was.

Aranka Siegal, **De zondebok** (mijn jeugd in Hongarije 1939-1944)

Uitgeverij Kok, Kampen, 1981, 190 pagina's

De schrijfster beschrijft op indringende manier, hoe zij en haar familie vijf jaar in de oorlog zijn doorgekomen. De vader van de negenjarige joodse Piri in het verhaal is opgeroepen voor het leger. Zijzelf mag niet meer naar school, haar vriendinnen zijn terughoudend geworden. Op een gegeven ogenblik neemt de politie Piri's zusje mee. De Joden worden naar een getto afgevoerd. De moeder van Piri weet nog vastberaden het gezin bijeen te houden, tot het moment dat ze in de trein moeten stappen, richting Auschwitz.

Tilde Michels, **Vriendschap voor altijd?**

Uitg. Holland, Haarlem, 1989, 128 pag.

Susi en Esther, twee kinderen in het Duitsland vóór de Tweede Wereldoorlog, hebben vriendschap voor het leven gesloten. Op een gegeven moment verdwijnt Susi. Midden in de nacht vlucht ze met haar ouders Duitsland uit. Susi ontdekt het pas de volgende dag. Ze heeft haar vriendin nooit meer terug gezien.

Elisabeth Reuter, **Judith en Lisa**

Uitg. C. de Vries-Brouwers, Antwerpen, 25 pag.

Prentenboek over twee vriendinnen, die opgroeien in het Duitsland van 1938. Hun vriendschap wordt bedreigd door het antisemitisme in Nazi Duitsland. Judith is joods...

jeugdboeken

Dagmar Hilarova, Miep Diekmann, **Ik heb geen naam**

Leopold, Amsterdam, 1980, 132 pag.

Dit is het verhaal van Dagmar Hilarova over haar belevenissen in de oorlog, mede opgetekend door Miep Diekmann, die haar in 1966 ontmoette in Praag. Ze was een van de kinderdichters van het kamp Theresenstadt. Toen ze vijftien was, moest ze zich melden bij de Duitse bezetters. Haar eerste liefde kon ze hierdoor niet meer zien, in de onmenselijke toestand in het kamp leerde ze een nieuwe liefde kennen. Zelf zei Dagmar later: "Als ik mijn gedichten niet had gehad, en de liefde, was ik er nooit doorgekomen."

Clara Asscher Pinkhof, **Sterrekinderen**

Leopold, Amsterdam, 1946, 212 pag.

In de eerste twee delen van het boek worden tijdens de bezetting geschreven, toen de schrijfster in het ghetto van Amsterdam leefde. De twee volgende delen schreef zij in Israël, nadat ze als door een wonder uit het kamp Bergen-Belsen was gekomen. Het is het indringende verhaal van de sterrekinderen, waarvan de meesten niet meer leven.

Mies Bouhuys, **Anne Frank is niet van gisteren**

Uitg. Bert Bakker, Amsterdam, 1988

Het verhaal van Anne Frank, een kind als alle kinderen: ze speelt op straat en viert verjaardagen met andere kinderen. Dat verandert als het oorlog wordt. De deuren slaan voor haar dicht, en er blijft een klein raam over in een doodstil huis. Anne Frank laat zich niets aanpraten en blijft geloven in een wereld waar niemand meer zal luisteren. Met dit boek wil de schrijfster laten zien, dat gisteren niet voorbij is en Anne Frank een kind van vandaag blijft, zolang er mensen onderdrukt worden op de wereld.

Andere literatuur

Jona Oberski, **Kinderjaren**

Uitg. Bzzztot, Den Haag, 1978

Novelle, dat een indringend beeld geeft van de belevingswereld van een joods jongen tijdens de Tweede Wereldoorlog en de periode direct na de bevrijding. Het is geschreven vanuit het gezichtspunt van de jongen.

Anne Frank Stichting, **De wereld van Anne Frank**

Uitg. Bert Bakker, Amsterdam, 1985

Een boek over het leven van Anne Frank, die leefde van 1929 tot 1945. Met beschrijvingen over hoe de oorlog huishield. Het zijn korte beschrijvingen en veel –tot dusver onbekend- fotomateriaal. Het is tweetalig: Nederland en Engels.

Anne Frank stichting, **Anne Frank**

Achtergrondboek over het leven en het dagboek van Anne Frank. Met fragmenten uit het dagboek, veel fotomateriaal. Het boek geeft voor kinderen en volwassenen antwoord op vragen die na lezing van 'Het Achterhuis' veelal blijven liggen.

Günther Schwarzberg, **Het getto van Warschau**

Van Gennep, Amsterdam, 1989, 205 pag.

Heinrich Jöst, sergeant-majoor van het Duitse leger in Polen, wandelde in 1941 het Warschause getto binnen. Hij had zijn camera bij zich en maakte 129 foto's. Veertig jaar na dato kwamen die foto's weer tevoorschijn, toen hij in contact kwam met *Stern*-redacteur Schwarzberg. De foto's worden begeleid door teksten die met de afzonderlijke opnamen te maken hebben, of historische achtergrond leveren. Vooraf het schokkende verhaal over een Duits confectionair die talloze inwoners van het getto tegen valse beloften voor zich liet werken.

Marius Flothuis ea(red), **Kinderen van de oorlog**,

Getuigenissen uit de emotionele nalatenschap van '40-'45

SUN, Nijmegen, 224 pag.

Diverse groeperingen oorlogskinderen doen getuigenis over wat de oorlog met hen betekend heeft. Het is een bundel, opgesteld naar een gelijknamige themadag in mei 1988, waar onder meer kinderen van vervolgd in het Verzet en uit concentratiekampen in gesprek raakten met kinderen van voormalige NSB-ers. Uit het boek blijkt dat veel wonden nog niet geheeld zijn.

In het boek ook achtergrond over hulpverlening aan de diverse groepen.

Lucjan Dobroszyski & Barbara Kirschenblatt-Gimblett.

Beelden voor ogen, (een fotografisch verslag van het joodse leven in Polen tussen 1864 en 1939)

Een beeldverslag van 300 foto's en 272 pagina's, dat beoogt een idee te geven van het leven in de grootste joodse gemeenschap van Europa vóór deze werd uitgeroeid.

Rafael Scharf, **Wat zullen wij Mirjam vertellen?**

(opstellen en voordrachten over joden en Polen)

B. Folkertsma Stichting voor Talmudica, 1994, 118 pag.

Een bundel van opstellen en voordrachten in het kader van een debat, dat in het midden van de jaren tachtig in Polen werd gevoerd over de relaties tussen Polen en joden in heden en verleden en over de herwaardering van de geschiedenis van het Poolse jodendom. Persoonlijke notities van de schrijver worden afgewisseld met historische beschouwingen en morele overpeinzingen. Eén van de negen bijdragen gaat over Korczak.

Boeken in het Engels

To do justice to a child

Dutch International Janusz Korczak Conference Report

Uitgebreid verslag in boekvorm over de internationale conferentie in Vierhouten, oktober 1995, die een belangrijke ontmoeting betekende voor mensen uit verschillende landen, die ieder op hun eigen wijze bezig zijn met de gedachtegoed van Janusz Korczak. Het is de weerslag van lezingen, maar vooral ook van vele werkgroepen in de meest letterlijke zin van het woord: actieve participatie van de deelnemers werd gevraagd!

Betty Jean Lifton, **The King of Children**

1988, Schocken Books, New York, 393 pag

Algemeen gezien als de standaard-biografie over Janusz Korczak. Lifton beschrijft het leven en werk van Janusz Korczak chronologisch en uitputtend, met vele noten en verwijzingen naar teksten en andere boeken van en over Korczak. Voor wie meer over de man Korczak wil weten, is dit boek de beste raadpleger.

Selected Works of Janusz Korczak. (published for the National Science Foundation , Washington DC 1967

In deze bundel zijn opgenomen:

- Introduction by Igor Newerly (Co-worker of Korczak)
- Educational Factors (texts about the public school; kindergarten ands first in an private school, etc)
- How to love a child   Memoirs
- The child's right to respect   The special school
- On the school Newspaper   Louis Pasteur
  Forgive me children

Boeken in het Duits (Van de eerstgenoemde vier boeken zijn ook Nederlandse vertalingen)

1. Janusz Korczak, Allein mit God, Gebete eines Menschen, der nicht betet

1980, Gütersloher Verlaghaus, 87 pag.

Duitse vertaling van de Pools oorspronkelijke tekst. Met nawoord van Korczak-kenner Erich Dauzenroth en Adolf Hampel. Zie rubriek Nederlandse boeken van Korczak

2. Janusz Korczak, Wie man ein Kind lieben soll

1983, VandenHoeck & Ruprecht, Göttingen, 366 pag.

Zie beschrijving 'Hoe houd je van een kind? Met inleiding van Igor Newerly, uitgever van Pools werk van Korczak.

3. Janusz Korczak, Tagebuch aus dem Warschauer Ghetto 1942

Van den Hoeck& Ruprecht, Göttingen, 1992, 119 pag.

Zie 'Dagboek uit het ghetto van Warschau. Met voorwoord van pedagoog Friedhelm Beiner en Igor Newerly.

4. Janusz Korczak, Wenn ich wieder klein bin

1973, Van den Hoeck& Ruprecht, Göttingen, 386 pag

Zie beschrijving " Als ik weer klein ben. Met als **belangrijke bijlage:** verhalen van grote en kleine belevenissen van kinderen uit de vakantiekolonies, zowel van joodse als van christelijke achtergrond, opgetekend door Janusz Korczak

Janusz Korczak, Das Recht des Kind auf Achtung

1970, Van den Hoeck& Ruprecht, Göttingen, 372 pag.

Serie korte gevarieerde artikelen, essays, van Janusz Korczak, in verschillende tijden uit zijn leven geschreven. Naast het titelhoofdstuk, waarin het recht van het kind op respect wordt benadrukt, komt er een authentieke schoolervaring ('Eine Unglückswoche') in voor, evenals ervaringen met de schoolkrant en een pleidooi voor een vrolijke pedagogiek. In de laatste hoofdstukken komt nadrukkelijk Korczaks ervaringen in de oorlog aan de orde.

Janusz Korczak, Von Kindern und anderen Vorbildern

1979, Gütersloher Verlaghaus, 140 pag.

Serie verhalen over opvoeding en kinderen, op Korczaks bekende verhalende wijze beschreven, waarin een gelijkwaardige manier van omgaan tussen volwassene en kind benadrukt wordt en expliciet wordt beschreven hoe volwassenen ook van kinderen kunnen leren. (Die Erziehung des Erziehers durch das Kind) Verder is hierin opgenomen het essay 'Der Frühling und das Kind', twee jaar geschreven na de 1^e Wereldoorlog, met de hoop op een nieuwe morgen.

Janusz Korczak, Begegnungen und Erfahrungen

Van den Hoeck& Ruprecht, Göttingen, 65 pag. 1982

In dit boek zijn essays van Janusz Korczak opgenomen: de drie eenzaamheden, die van het kind, van de jeugdige en van de ouder (geschreven in 1938) en het langere essay Ein Schüle für das Leben, waarin hij verhaalt over de ervaringen van kinderen in het leven, die bijdragen aan het leren aan het kinderen. Nieuwe ervaringen opdoen en midden in het leven staan zijn hierbij sleutelwoorden.

Janusz Korczak, Der kleine Prophet

1988 (oorspronkelijk 1939), 47 pag.

Gebundelde teksten die van de hand van Janusz Korczak in de Kleine Revue, de kinderkrant in het weeshuis, zijn verschenen. Ze handelen over de kleine profeet Herschek en zijn droomreizen naar het beloofde land, Palestina.

Janusz Korczak, Das KIND neben dir

1990, Volk und Wissenverlag, Berlin, 202 pag.

Bloemlezing van uittreksels uit verscheidene boeken en verhalen van Janusz Korczak, met het oogmerk om niet één werk uit te lichten, maar om juist een indruk te geven van de veelzijdigheid van Janusz Korczak als schrijver en pedagoog.

Janusz Korczak, Verteidigt die Kinder!

1978, Gütersloher Verlaghaus, 141 pag.

Beschrijvingen van Janusz Korczak over de kinderen in het weeshuis en de vakantiekolonies, met beschouwingen over opvoeding, opvoeders. Korczak kijkt ook kritisch naar zichzelf. Vooropgesteld staat dat kinderen weinig rechten hebben. Gepleit wordt voor letterlijk en figuurlijk meer bewegingsruimte voor kinderen, en bescherming tegen betweterige opvoeders.

Janusz Korczak, Von der Grammatik (und andere pädagogische Texte)

1991, Agentur Dieck, Heinsberg, 255 pag..

Veelal korte teksten, fragmenten uit de pedagogische praktijk, opgetekend door Janusz Korczak. Ze handelen oander andere over leren, straffen, naastenliefde, samen leven, vragen zonder antwoorden.. Een speciaal hoofdstuk is gewijd aan herinneringen aan Korczak, geschreven door (voormalige) pupillen in het weeshuis en van het schoolexperiment

Janusz Korczak, Die Kinder der Bibel

1982, Gütersloher Verlaghaus, 78 pag.

Uit het Hebreeuws vertaalde opstellen over kinderen in de bijbel, in het bijzonder over de vondeling Mozes. Hoe hij geleefd heeft, hoe zijn ouders waren, denkbeeldige gebeden. De jeugd van Mozes staat voor het lot van vele verloren kinderen, wezen, vluchtelingen.

Janusz Korczak, *Leben für andere, gedanken und meditationen*

1997, Kiefel/ Gütersloher Verlaghaus, 48 pag.

In dit boek zijn een aantal korte teksten van Janusz Korczak bijeengebracht: ze bevatten beschouwingen over het leven, over de verhouding goed/slecht, de natuur, over God en de zin van het leven.

Janusz Korczak, *Kaitus oder Antons Geheimnis*

1987 Thienemann, Stuttgart, 175 pag

Jeugdboek van Janusz Korczak. Anton interesseert zich het meeste voor de geheimzinnige aspecten van het leven. Daarom besluit hij op een dag tovenaars te worden, maar dat gebeurt natuurlijk niet een-twee-drie. Er gebeuren veel buitenge wone dingen en zijn ouders en vrienden begrijpen de wereld niet meer.

Erich Dauzenroth, Adolf Hampel, *Janusz Korczak, das Kind lieben*

1984 Suhrkamp Verlag, Frankfurt am Main, 274 pag

Verzameld werk met teksten van Janusz Korczak zelf, uit verschillende boeken. Het doel is om een indruk te geven van de veelzijdigheid van Korczak, in gedachten en schrift. Met typering van Korczak door verschillende auteurs.

Erich Dauzenroth, *Ein Leben für Kindern*

1981, Gütersloher Verlaghaus, 88 pag.

Een duidelijk overzichtswerk van Duitslands best bekende Korczak-kenner Erich Dauzenroth over het leven en werk van Janusz Korczak. Inclusief de pedagogische betekenis van Korczak en de betekenis van het jood-zijn voor Janusz Korczak.

Erich Dauzenroth, Janusz Korczak (der Pestalozzi aus Warschau)

1978, Verlag Schweizerischer Lehrerverein, Zürich, 92 pag.

Een boek naar aanleiding van de honderdste geboortedag van Janusz Korczak. Met speciale aandacht voor het kind als 'onbekende grootheid' (en de rol van observatie en diagnose in de opvoeding) en de betekenis van het geloof in Korczaks leven en werk. (het zoeken naar God).

Werner Licharz, Erich Dauzenroth, Adolf Hampel, *Janusz Korczak (in seiner und in unsere Zeit)*

Das leben gewinnen in der Begegnung mit Kindern

1981, Haag +Herchen Verlag, Frankfurt am Main, 143 pag.

Opstellen naar aanleiding van een internationale ontmoeting onder gelijke naam. Er wordt specifiek ingegaan op de betekenis van de tijd waarin Korczak leefde (voor en tijdens de oorlog), maar er wordt ook verbinding gelegd met de tijd van nu, in hoeverre Korczak's ideeën tegenwoordig bruikbaar zijn. Met herinneringen van ex-pupillen.

Werner Licharz, Heidi Karg

Mit Janusz Korczak und den Kindern der Welt: Labt uns eine Brücke Bauen

96 pag.

Serie opstellen over het leven en de pedagogiek van Janusz Korczak met verwijzingen naar teksten die hij geschreven heeft. Met onder meer beschouwingen over Janusz Korczak in relatie tot de filosoof en pedagoog Martin Buber en in relatie tot de Frankfurter Schule, een artikel over Korczaks naaste medewerkster Stefania Wilczynska. Het hoofdartikel heeft de titel van het boek en gaat in op de actuele betekenis van Korczak voor opvoeding en onderwijs nu.

Wolfgang Pelzer, *Janusz Korczak*

Rowohlt, 1987, 148 pag.

In het kader van de 'Ro-serie monografien' wordt in dit boek een uitvoerig chronologisch overzicht gegeven van het leven van Janusz Korczak. Ook veel aandacht voor het geschreven werk van Korczak. Een nuttige inleiding kortom, onderverdeeld in 9 hoofdstukken en verschillende bijlages, als een namenregister, een tijdstabel en een bibliografie.

Monika Pelz, Nicht mich will ich retten!

1985, Beltz Verlag, Weinheim und Basel, 115 pag.

Biografie over Korczak, waarin onder meer wordt ingegaan op de relatie tussen zijn geschreven werk (Bijv Koning Matthijsje) en de werkelijkheid, zoals hij vormgaf. De titel is ontleend aan een uitspraak in zijn dagboek in het ghetto van Warschau: *Nicht mich will ik retten, sondern meine Idee.*

Michael Langhanky, Die Pädagogik von Janusz Korczak

1993, Berlijn, 164 pag

In dit boek wordt de pedagogiek van Janusz Korczak onder de loep genomen. Er worden linken gelegd met andere opvoedingsexperimenten én met de ideeën van Martin Buber. De pedagogiek van Korczak wordt beschouwd als een opvoeding met reflectie. (zelf) onderzoek en komtemplatie.

Michael Kirchner, Von angesicht zu angesicht (Janusz Korczak und das Kind)

1997, Heinsberg, 125 pag.

Specifiek wordt hier ingegaan op het menselijk contact als wezenlijke in Korczak levensbeschouwing en ideeën. Wat betekenen verhalen vertellen, vragen stellen, luisteren, huilen en lachen in het contact tussen mensen, in het bijzonder tussen volwassene en kind.

Aleksander Lewin, So war es wirklich

1998, Gütersloh, 151 pag.

Als onderdeel van de verzamelde werken van Korczak in het Duits worden in dit boek minutieus de laatste levensjaren beschreven van Janusz Korczak. Aan de hand van allerlei documenten wordt de situatie van het weeshuis net voor de oorlog en tijdens de bezetting uit de doeken gedaan. De auteur van het boek was zelf medewerker van Korczak in het weeshuis van 1937 tot 1939 en nadien sterk betrokken gebleven van de Korczak-beweging in Polen.

Erwin Sylvanus, Korczak und die Kinder

1957, Rowohlt Verlag, Hamburg, 79 pag.

Toneelstuk over het leven van Korczak in het getto van Warschau met in de hoofdrollen dokter Korczak en het hoofd van een kommando. De moeilijke omstandigheden waarin Korczak leiding gaf aan een weeshuis worden gespiegeld met herinneringen van het kommando-hoofd aan zijn jeugd.

Edith Biewend, Lieben ohne Illusion

1974, Eugen Salzer Verlag Heilbronn, 116 pag

Chronologisch overzichtswerk over het leven en werk van Janusz Korczak. Met onder meer aandacht over de jeugd van Korczak en de reizen die hij maakte naar Palestina.

Friedhelm Beiner, Sigrid Tschöpe-Scheffker, Von Korczak lernen, heißt...

1999, Akademie der Diözese Rottenburg-Stuttgart, 71 pag.

Twee opstellen over de pedagogiek van Korczak. Een opstel van Friedhelm Beiner over de legitimiteit en de praktijk van het pedagogisch handelen, de tweede van Sigrid Tschöpe-Scheffker over de menselijke dialoog in het werken met kinderen en over de eigen rol van de volwassene.

Bruno Schonig, Auf dem Weg zur eigenen Pädagogik (Annäherungen an Janusz Korczak)

1999, Schneider Verlag, Hohengehren, 230 pag.

De pedagogiek van Korczak belicht vanuit het uitgangspunt dat de opvoeder zichzelf moet kennen, voor en in de omgang met kinderen. De opvoeder is zelf kind geweest en heeft daar bij indrukken en ervaringen opgedaan die in het menselijk handelen doorwerken. Leidraad in het boek zijn observaties, bespiegelingen en aantekeningen van Korczak zelf

Siegfried Steiger, Inmitten weiter Ferne

1994, Appel-Druck Donau-Verlag, Günzburg, 58 pag.

Gedachtenbundel, bestaande uit gedichten, gebeden en liederen, geïnspireerd door het (einde van het) leven van Korczak, die een andere weg dan de lijdensweg bewandelen: een weg naar een beter leven. Met een nawoord door een van de pupillen van Korczak, Leon Harari

Shimon Sachs, Stefa

1989, Juventa Verlag Weinheim und München 196 pag.

Een boek, speciaal over de naaste medewerkster van Korczak in het weeshuis, Stefania Wilczynskas. Met haar levensbeschrijving en aandacht voor de verschillende rollen die ze op zich nam, huismoeder en opvoeder. Met een hoofdstuk over de verhouding tussen Stefania en Korczak in het weeshuis

Friedhelm Beiner, Erich Dauzenroth, Janusz Korczak in der Erinnerung von Zeitzeugen

1999, Gütersloher Verlagshaus, 564 pag.

Omvangrijk werk, waarin z'ou honderd voormalige pupillen, medewerkers en vrienden herinneringen ophalen aan Korczak, het leven in het weeshuis Nasz Dom en Dom Sierot, de krant. Oftewel: hoe bestaat Korczak in der herinneringen van degenen die hem zelf hebben meegemaakt...

Wladyslaw Bartoszewski, Das Warschauer Ghetto-wie es wirklich war

1983, Fischer Tagenbuch Verlag, Frankfurt am Main, 123 pag

Kroniek van een christelijke jongeman over het ghetto van Warschau, opdat deze tijd niet vergeten wordt. Met aandacht voor de opstand in het ghetto en vele aspecten van het leven en de politiek

Eugenia Szajn-Lewin, Aufzeichnungen aus dem Warschauer Ghetto (juli 1942-april 1943)

1994, Reclam Verlag Leipzig, 133 pag.

De auteur, een joodse journaliste, hield in het ghetto van Warschau een dagboek bij. Het geeft een indringend beeld over de dagelijks leven, het overleven en de verschrikkingen die plaatsvonden tussen de muren van het ghetto.

Verzamelde werken in het Duits.

De **Sämtliche Werke** zijn gebundeld in 12 werken en gelden als dé naslagwerken over Janusz Korczak. Het is te omvangrijk om de boeken in detail te beschrijven en we volstaan hier met de inhoudsopgave van elk werk, met extra aandacht op de boeken die uitgekomen zijn en aanwezig bij de Janusz Korczak Stichting. Voor meer specifieke informatie, neem contact op met het secretariaat.

1. **Kinder der Strasse (1901), Kind des Salons (1906)**. De vroege werken van Janusz Korczak. **Zur Edition des Gesamtwerks, Chronologie**. =====aanwezig=====
2. **Albernes Geplänkel, Fröhliche Pädagogik, Radio-Plaudereien** = **aanwezig** =
3. **Eine Unglückswoche (1906/14), Bobo (1914), Beichte eines Schmetterlings (1914) Wenn ich wieder klein bin (1925), Regeln des Lebens (1930), Einsamkeiten (1938)**. Het voelen, denken van kinderen beschreven. =====aanwezig=====
4. **Wie liebt man ein Kind, Erziehungsmomente, Das Recht des Kindes auf Achtung**. Belangrijkste pedagogische werken van Korczak =====aanwezig=====
5. **Der Frühling und das Kind, Allein mit Gott, Unverschämte kurz, Senat der Verrückten, Die Menschen sind gut, Drie Reisen Herscheks, Kinder der Bibel: Mose**. Verschillend literair werk, met gedachten, beschrijvingen en meditatieve momenten =====aanwezig=====
6. **Geschichten und Erzählungen, Belehrungen und Betrachtungen, Die Schweizreise**. De korte verhalen van Korczak, veelal gepubliceerd in tijdschriften =====aanwezig=====
7. **Socialkritische Essays**
8. **Socialmedizijnische Schriften**. De geschriften van Korczak als arts. =====aanwezig=====
9. **Pädagogische Artikel** = **aanwezig** =
10. **Eindrücke und Notizen aus Sommerkolonien, Die Mojscheks, Joscheks und Srulek, Die Józeks, Jasieks und Franeks, Ruhm**. Ervaringen uit de zomerkolonies, zowel verhalend als beschouwend. =====aanwezig=====
11. **König Macius 1, König Macius auf der einsamen Insel** ===aanwezig=====
12. **Der Bankrott des kleinen Jack; Kajtus, der Zauberer**. Enkele van de kinderboeken verzameld. =====aanwezig=====
13. **Über die Schulzeitung, Ein hartnäckiger Junge**. Publizistiek für Kinder und Jugendliche.
14. **Beiträge zur Kleinen Rundschau**
15. **Briefe, Tagebuch**
16. **Dokumente, Kalendarium, Register**

Boeken in het Frans

Janusz Korczak, Comment aimer un enfant

1978, Collection Réponses, Robert Laffont, 352 pag.

Zie beschrijving 'Hoe houd je van een kind?' Met voorwoord van Bruno Bettelheim en prof. S Tomkiewicz.

Janusz Korczak, Le droit de l'enfant au respect, Quand je redeviendrais petit et de Journal du ghetto

1979, Collection Unesco, Robert Laffont, 300 pag.

Verzameling van drie boeken van Janusz Korczak.. Zie beschrijvingen Das Recht des Kindes auf Achtung, Wanneer ik weer klein ben en het Ghetto-dagboek. Voorwoord van S. Tomkiewicz en beschrijving van Korczak in de tijd van het dagboek door ex-pupil Igor Newerly. (Sur un document emmuré)

Janusz Korczak, Le roi Mathias 1er, première partie

Janusz Korczak, Le roi Mathias 1er, deuxième partie

1978, Gallimard, resp 189 en 184 pag..

Zie beschrijving 'Koning Matthijsje de Eerste'. Het boek is echter opgesplitst hier in twee delen. Het eerste deel eindigt wanneer Matthijsje al even aan de macht is, een regering heeft gevormd, het tweede deel gaat over de oorlog die hij voert met andere landen, terugkomt en het kindnerparlement instelt..

Janusz Korczak, Journal du ghetto

1998, Pavillons, Robert Laffont, 288 pag.

Nieuwe editie van het dagboek dat Korczak bijhield in het ghetto van Warschau. Naast het dagboek zijn er nog veel onbekende brieven en documenten in opgenomen, door Korczak geschreven in dezelfde tijd, die pas in 1988 boeven tafel zijn gekomen, nadat ze opgestuurd waren naar de Korczak-vereniging in Israel..

André Chavanne, Justin Thorens (Red.), Janusz Korczak, l'homme, le médecin, l'éducateur, le poète

1982, les Editions de la Baconnière, Neuchâtel (Suisse), 108 pag.

Verzameling van lezingen en discussies, gehouden op een bijeenkomst op de pedagogische faculteit in Genève over Janusz Korczak. Beschouwingen, onder meer door S. Tomkiewicz en Erich Dauzenroth, veelal over wie Korczak nu precies was en zijn pedagogische denkbeelden.

Jean Houssaye, Janusz Korczak, L'amour des droits de l'enfant

1999, Hachette Livre, 159 pag.

Portret van de pedagoog Korczak, met een korte biografie, uiteenzetting over de pedagogische concepten, beschrijvingen van de experimenten en instellingen (kinderparlement ed.), uittreksels van teksten uit zijn boeken en een kritisch betoog (plaatsbepaling) van Korczak.

Universiteit van Genève, Comment parler avec un enfant aujourd'hui?

1989, Del Val, 361 pag.

Lezingen van een colloquium, gehouden in oktober 1987 op de universiteit van Genève. Het gaat vooral in op de dialoog tussen kinderen en volwassenen. Tevens verslagen van werkgroepen over het kind en jeugdige in zijn verschillende omgevingen (familie, televisie, muziek, onderwijs), over de communicatie in deze omgevingen.

Philippe Meirieu (red.), Comment surseoir à la violence ?

2001, Editions PEMF, 48 pag.

Dit boekje maakt deel uit van een reeks van vier waarin ook Freinet, Oury en Montessori in kort bestek worden behandeld. In deze uitgave staat Korczak centraal. Het gaat dan met name om de vraag hoe –met Korczak- een dam kan worden opgeworpen tegen geweld. En dan niet alleen geweld van volwassenen tegen kinderen, maar ook hoe kinderen geleerd kan worden om te gaan met de gewelddadige tendenties die ze bij zichzelf ervaren.

